

IZVJEŠTAJ

Monitoring medija - izvještavanje o ranjivim grupama

Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima

IZVJEŠTAJ ZA NOVEMBAR

Podgorica, decembar 2021.

Norwegian Embassy
Belgrade

B | T | D

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

I UVOD

Građanska alijansa, u saradnji sa Sindikatom medija Crne Gore, sprovodi monitoring online medija o izvještavanju o ranjivim grupama, za potrebe projekta „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“.

Realizaciju projekta je finansijski podržala Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu.

Na projektu su angažovani monitori: Milan Radović, Zoran Vujičić, Amina Murić i Mehdina Kašić Šutković. Podršku su nam pružile i kolege iz Sindikata medija.

Projekat „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“ je obuhvatio praćenje tekstova o ranjivim kategorijama, registrovanje govora mržnje u tekstovima ili komentarima, kao i objavu lažnih vijesti.

Tekstovi koje je Građanska alijansa pratila se odnose na ranjive grupe u koje spadaju migranti, LGBTQ, osobe sa invaliditetom, Romi i ostali manjinski narodi. Posebna pažnja je bila na komentarima kako bi se uočile reakcije koje mogu biti problematične sa stanovišta odnosa prema svima onima koje obuhvatamo pod kategorijom „ranjive grupe“.

Građanska alijansa je pratila sledeće portale: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media, Portal Herceg Novi, Radio Berane, Rožaje net, Portal Ulcinj, PV informer i Skala radio.

Portali su direktno povezani s društvenim mrežama i putem njih se brže i jednostavnije šire vijesti. Takođe, portali imaju veći doseg u poređenju s tradicionalnim medijima zbog rasta broja korisnika, naročito mladih. Osim portala, Građanska alijansa je pratila i njihove objave na društvenoj mreži Facebook.

II SAŽETAK

Uloga medija je veoma važna i neizostavna kada je u pitanju promocija jednakosti kao i borba protiv diskriminacije. Kada govorimo o medijima, bitno je istaći da se njihovo izvještavanje ne odnosi samo na aktuelne događaje, već može doprinijeti smanjenju diskriminacije i etničke netrpeljivosti. Izvještavanje medija mora biti slobodno, profesionalno i adekvatno i mediji se moraju transparentno boriti protiv govora mržnje.

Građanska alijansa je u periodu od 01.11 do 17.11.2021. godine pratila 11 portala, od toga pet nacionalnih i šest regionalnih. Praćeni portali su: CDM, RTCG, PV informer, Vijesti, Portal Analitika, Portal Herceg Novi, Portal Ulcinj, Fos Media, Skala radio, Radio Berane i Rožaje Net.

U prvoj polovini novembra, monitoringom su obuhvaćena 164 teksta koji su u svom sadržaju ili u komentarima tretirali pitanja ranjivih grupa u koje spadaju: žene, migranti, pripadnici LGBTQ populacije, osobe sa invaliditetom, Romi i drugi manjinski narodi. Monitoringom je utvrđeno da praćeni portali nisu objavljivali lažne vijesti koje su se odnosile na pripadnike ranjivih grupa, takođe je utvrđeno da nije bilo tekstova koji sadrže elemente govora mržnje. U navedenom periodu, od ukupno analizirana 164 teksta, Portal Analitika je objavio 41, CDM 31 tekst, RTCG 30 tekstova, Vijesti 25, Fos Media 23, PV Informer sedam, Portal Ulcinj, Skala Radio i Radio Berane su imali po dva teksta i Rožaje Net jedan tekst. Na Portalu Herceg Novi, u posmatranom periodu, nije bilo tekstova čiji je sadržaj tretirao pripadnike ranjivih grupa.

Novi Zakon o medijima u svojim članovima 26 i 36 kaže da su urednici dužni da komentare koji sadrže govor mržnje ili komentare koji promovišu ili pozivaju na diskriminaciju, filtriraju i obrišu. Svjesni činjenice da je komentara mnogo i da je teško ispratiti sve komentare kako na portalima, tako i na Facebook-u, Građanska alijansa je sve komentare koje je monitoringom registrovala, a koji sadrže govor mržnje ili izazivaju netrpeljivost, uredno prijavila urednicima portala na kojima su registrovani.

Daljim monitoringom, Građanska alijansa je obrađene tekstove podjelila na osnovu tretmana manjina u tri kategorije. Prvu kategoriju čine tekstovi koju su na direktan način tretirali pripadnike ranjivih grupa, drugu kategoriju čine tekstovi u kojima je tretman manjina bio indirektan, dok treću kategoriju čine tekstovi koji nisu tretirali manjine, ali su izazvali reakcije čitalaca, pa su komentari na tim tekstovima tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa.

Od analizirana 164 teksta, direktnih je bilo 143, indirektnih 21, dok tekstova koji pripadaju trećoj kategoriji nije bilo.

Osim tretmana pripadnika ranjivih grupa, Građanska alijansa je pratila i ton teksta koji je mogao biti: neutralan, negativan, afirmativan, pozitivno-informativan i grupa tekstova u koju su svrstani svi tekstovi čiji se ton nije mogao odrediti.

Analizom obrađenih tekstova je utvrđeno da je pozitivno-informativnih tekstova bilo 119, afirmativnih 36, tekstova iz grupe „teško je odrediti“ je bilo pet, neutralnih četiri, dok negativnih tekstova koji tretiraju pripadnike ranjivih grupa nije bilo.

U nastavku izvještaja slijedi detaljnija analiza navedenih podataka.

III REZULTATI ISTRAŽIVANJA

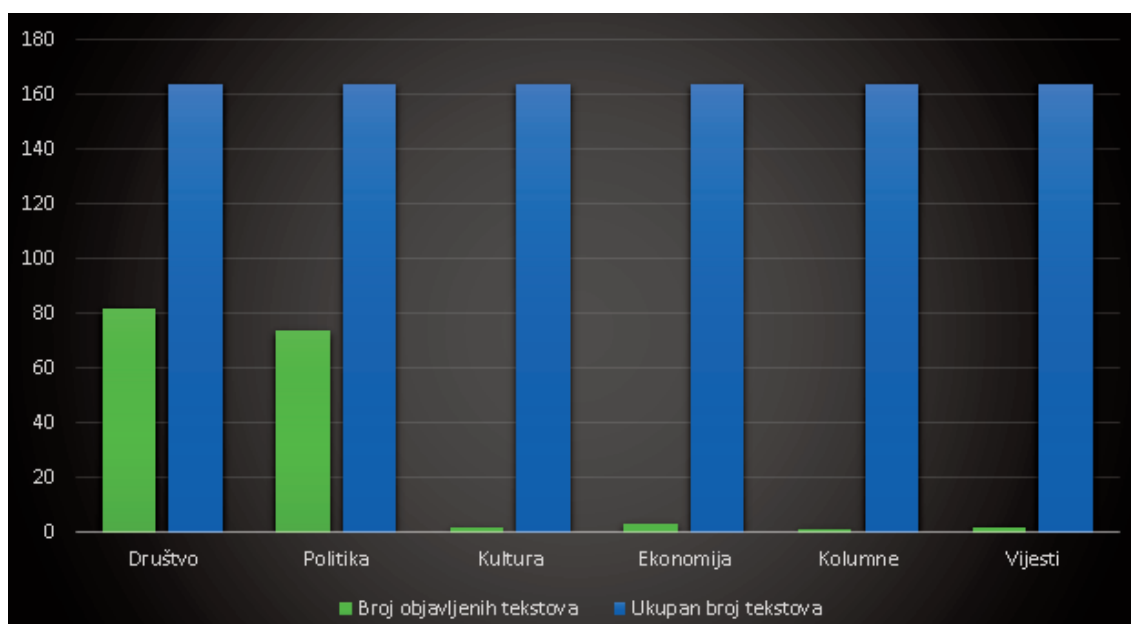
U prvoj polovini mjeseca novembra, Građanska alijansa je monitoringom obuhvatila 164 teksta čiji je sadržaj na direktan ili indirektan način tretirao pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, migranti, pripadnici LGBTQ populacije, žene, Romi i drugi manjinski narodi.

Kao što je već navedeno, tretman pripadnika ranjivih grupa u tekstu je mogao biti direktan, indirektan ili da ne tretira pripadnike ranjivih grupa.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti broj indirektnih, direktnih i tekstova koji ne tretiraju manjine po portalima. Kao što smo već naveli, od 164 teksta, 143 je bilo direktnih, 21 indirektnih, dok tekstova koji ne tretiraju manjine u svom sadržaju, ali tretiraju u komentarima nije bilo.

	Direktni	Indirektni	Ne tretiraju
RTCG	26	4	0
Vijesti	21	4	0
CDM	26	5	0
Fos Media	23	0	0
Portal Analitika	36	5	0
PV Informer	4	3	0
Radio Berane	2	0	0
Skala Radio	2	4	0
Portal Herceg Novi	0	0	0
Rožaje Net	1	0	0
Portal Ulcinj	2		0

Pored tretmana i tona teksta, Građanska alijansa je monitoringom pratila i u rubrike u kojima su objavljivani tekstovi koji se odnose na pripadnike ranjivih grupa. Na grafikonu koji slijedi možete vidjeti broj objavljenih tekstova po rubrikama.

Grafikon 1 – Broj objavljenih tekstova po rubrikama

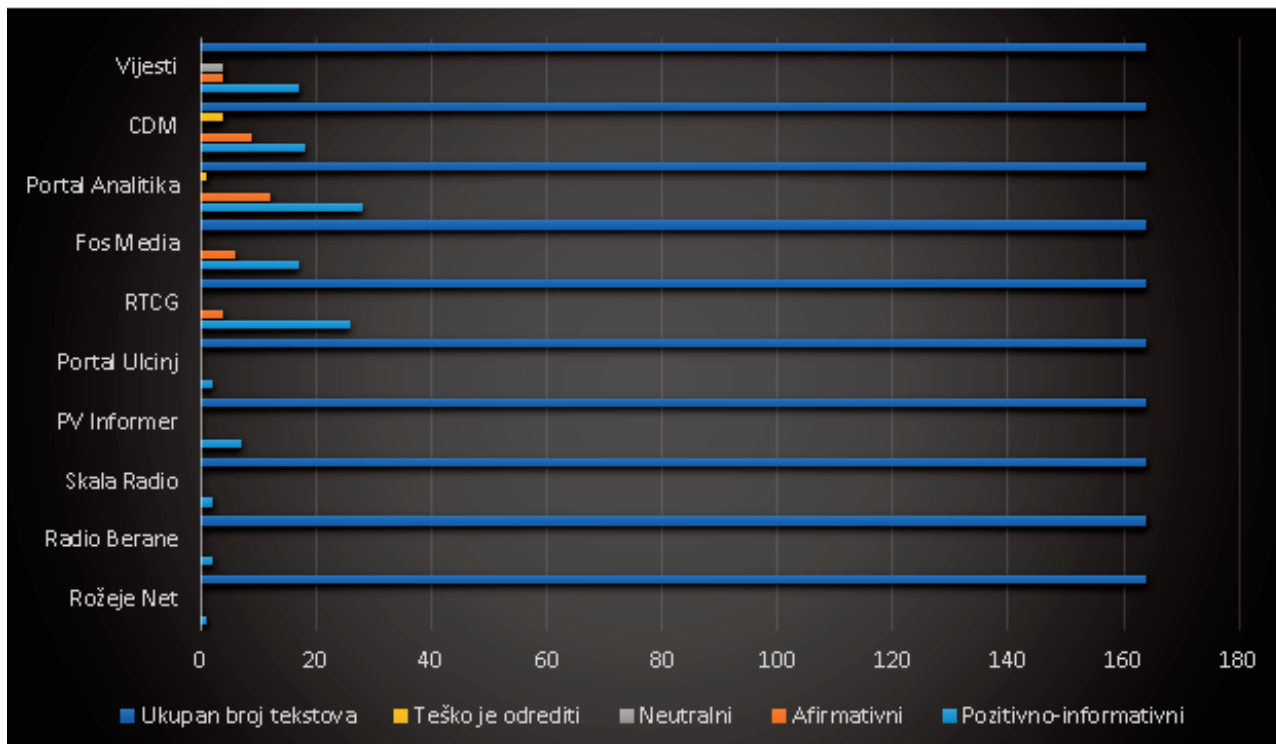
Grafikon 1 daje prikaz objavljenih tekstova po rubrikama. Kao što se na grafikonu 1 može vidjeti, najviše tekstova je objavljeno u rubrici Društvo i to 82 teksta od ukupno 164. U rubrici Politika su objavljena 74 teksta koja su na direktan ili indirektan način tretirali pripadnike ranjivih grupa. U rubrici Ekonomija našla su se 3 teksta o pripadnicima ranjivih grupa. Rubrike Kultura i Vijesti su objavile po dva teksta čiji je sadržaj tretirao nekog od pripadnika ranjivih grupa, dok se u rubrici Kolumne našao jedan tekst.

Daljom analizom obrađenih tekstova, utvrđeno je da je Portal Analitika objavio 41 tekst, CDM 31, RTCG 30, Vijesti 25, Fos Media 23, PV Informer sedam tekstova. Portal Ulcinj, Skala Radio i Radio Berane u objavili po dva teksta i na portalu Rožaje Net je objavljen jedan tekst koji se odnosi na nekog od pripadnika ranjivih grupa.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti koliko je koji portal objavio tekstova o kojoj ranjivoj grupi.

	RTCG	Vijesti	CDM	Portal Ulcinj	Portal Analitika	PV Informer	Radio Berane	Skala Radio	Fos Media	Rožaje Net
Migranti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LGBTQ	1	1	0	0	1	0	0	0	2	0
Romi	2	1	2	0	1	0	0	0	2	0
Žene	10	8	10	0	18	0	1	0	7	0
Jevreji	3	2	0	0	1	0	0	0	3	0
Osobe sa invaliditetom	1	4	2	1	2	1	0	0	3	0
Muslimani	4	2	2	0	2	3	1	0	0	1
Bošnjaci	0	0	0		1	2	0	1	0	0
Albanci	1	1	3	1	3	0	0	0	1	0
Srbi	2	1	6	0	7	1	0	1	1	0
Crnogorci	3	5	4	0	3	0	0	0	3	0
Hrvati	3	0	2	0	2	0	0	0	1	0

Kao što je već navedeno gore u izvještaju, Građanska alijansa je pratila i ton teksta koji je mogao biti pozitivno-informativni, afirmativni, neutralni, negativni i tekstovi koji spadaju u grupu „teško je odrediti“. Na grafikonu koji slijedi se može vidjeti ton tekstova po medijima.

Grafikon 2. Ton tekstova

Grafikon 2 daje prikaz tona tekstova koji su objavljeni na praćenim portalima u periodu od 01.11. do 17.11.2021. Portal Rožaje Net je imao jedan tekst i on je bio pozitivno-informativnog tona. Portali Radio Berane, Skala Radio i Portal Ulcinj su imali po dva pozitivno-informativna teksta, dok je na portalu PV Informer objavljeno sedam pozitivno-informativnih tekstova. Portal RTCG je objavio 26 pozitivno-informativnih tekstova i četiri afirmativna teksta. Fos Media je imao 17 pozitivno-informativnih tekstova i šest afirmativnih. Na Portalu Analitika je bilo 28 pozitivno-informativnih tekstova, 12 afirmativnih i jedan tekst iz kategorije „teško je odrediti“. CDM je objavio 18 pozitivno-informativnih tekstova, devet afirmativnih i četiri teksta koja spadaju u kategoriju „teško je odrediti“. Portal Vijesti je objavio 17 pozitivno-informativnih tekstova, i po četiri afirmativna i neutralna.

Pohvalna je činjenica da u posmatranom periodu na praćenim portalima nije bilo negativnih tekstova koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, migranti, pripadnici LGBTQ populacije, žene, Romi i drugi manjinski narodi. Ono što je takođe pohvalno je i činjenica da je od 164 analizirana teksta, 119 bilo pozitivno-informativnog tona.

Komentari

Monitoringom 11 portala, registrovano je 10 komentara koji sadrže elemente govora mržnje i netrpeljivosti, a upućeni su nekom od pripadnika ranjivih grupa.

Na portalima Vijesti i CDM je registrovan po jedan negativan komentar, na portalu RTCG su registrovana dva komentara sa elementima govora mržnje, dok je na Portalu Analitika registrovano šest komentara koji sadrže lični stav čitalaca, a imaju negativan ton.

Tabela koja slijedi daje prikaz prema kome su bili upućeni komentari i na kom portalu.

	CDM	Vijesti	Portal Analitika	RTCG
Srbi	1	0	4	0
Žene	0	1	0	1
Hrvati	0	0	0	1
Albanci	0	0	2	0

Građanska alijansa je svjesna činjenice da je teško iskontrolisati veliki broj komentara na Facebook stranicama praćenih portala, i zato svaki negativni komentar koji uoči prijavi i pošalje dopis uredniku portala kako bi se ti komentari uklonili sa objava.

Jedan od primjera komentara koji u sebi sadrže govor mržnje i netrpeljivosti je i komentar koji je ostavljen na Portalu Analitika¹, ispod teksta „Abazović tvrdi da se najveći broj stanovnika u CG osjeća kao Srbi (VIDEO)“. Komentar pročitajte u nastavku:
„Raki_neregistrovani 07.11.2021. 15:00

Što je nesretna CRNA GORA doživjela da je ova pedercina muti i predstavlja bolje da nas nema nego da nas alkosi i izdajnici predstavljaju. Nego svako ima svojih pet minuta pa i ova kuga ljudska od ove vlasti.“

Svi komentari koji su negativni ili sadrže govor mržnje, izražavaju lični stav čitalaca portala i odnose se na nekog od pripadnika ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, žene, migranti, pripadnici LGBTQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi.

Još jedan primjer sa govorom mržnje se može pročitati ispod teksta „Hrvatska će reagovati ako bude ugrožavan identitet Hrvata u CG“, na portalu RTCG². Komentar je upućen Hrvatima.

„Re: Dokle više Ne svojatajte naše Bokelje ,ne svojatajte ko katolike u Bosnu . ne nikakako da vas muka ne snadje. Ne mogu vas gledat gdje se sepurite po CG. I kad mislite skinut onaj spomenik.? Jos recite da ne znate koji pa da to moramo sami.“

¹ <https://www.portalanalitika.me/clanak/abazovic-tvr-di-da-se-najveci-broj-stanovnika-u-cg-osjeca-kao-srbi-video>

² <http://www.rtcg.me/vijesti/politika/340340/hrvatska-ce-reagovati-ako-bude-ugrozavan-identitet-hrvata-u-cg.html>

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

U periodu od 01.11. do 17.11.2021. Građanska alijansa je monitoringom obuhvatila 164 teksta, koji su u svom sadržaju na direktan ili indirektan način tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa u koje spadaju: Romi i drugi manjinski narodi, žene, migranti, osobe sa invaliditetom, pripadnici LGBTQ populacije i drugi.

U praćenom periodu je potvrđena praksa da portali i dalje objavljuju mali broj tekstova koji se odnosi na pripadnike ranjivih grupa, posebno ako uzmemo u obzir da se mjesečno na praćenim portalima objavljuje na hiljade tekstova.

Takođe, monitoringom je utvrđeno da se određeni pripadnici ranjivih grupa više tretiraju ukoliko u mjesecu za koji se vrši monitoring postoji neki bitan datum za određene pripadnike ranjivih grupa ili ukoliko se desi neki događaj u kome su akteri pripadnici ranjivih grupa.

Daljom analizom obrađenih tekstova, Građanska alijansa je utvrdila da je od 164 teksta bilo 143 koji su na direktan način u svom sadržaju tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa, kao i da je bio 121 tekst koji se na indirektan način bavio pitanjem pripadnika ranjivih grupa. Kada je u pitanju ton tekstova koji su se odnosili na pripadnike ranjivih grupa, pohvalna je činjenica da prednjači pozitivno-informativni ton, kao i to da je u praćenom periodu od ukupno 164 teksta, čak 119 bilo pozitivno-informativnog tona.

Analiza tekstova koji su obuhvaćeni monitoringom, pokazala je da je govor mržnje prisutan u komentarima tekstova koji su se na direktan ili indirektan način odnosili na pripadnike ranjivih komentara. U praćenom periodu je registrovano 10 komentara koji sadrže elemente govora mržnje i netrpeljivosti. Od 10 negativnih komentara po jedan se nalazi na portalima CDM i Vijesti, dva komentara su ostavljena na portalu RTCG i čak šest komentara na Portalu Analitika. Urednicima portala na kojima su registrovani negativni komentari je poslat dopis uz molbu da uklone komentare u zakonskom okviru predviđenom za to.

Objavlivanjem više tekstova čiji bi sadržaj tretirao pripadnike ranjivih grupa, posebno ako bi ti tekstovi bili pozitivno-informativnog i afirmativnog tona, doprinijelo bi smanjenju etničke distance i diskriminacije, kao i smanjenju govora mržnje.